

**Sermones prestantissimi viri Ro||berti de Litio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professo||ris: pontificis
Aquinas**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

Feria q[ua]rta: de i[n]finita mi[sericordi]a dei. Ser. iiij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Feria. III. in septuagesima. Sermo III

dientiam eis denega: contumelia illos affice: et si potes verbis verbera addet: atque de domo illos expelle. Clamat deus. Non occides. Et diabolus dicit: Insuriam noli sufferre: sume de inimicis vindictam: da locum ire: percutere: interficere: et que non potes manu: persequere corde. Clamat deus. Non mechaberis. Et diabolus dicit: Nullum sit pratum quod non pertranseat luxuria tua. Non erubescas adulterari: fornicari: incestum: molliciem: sacrilegium: sodomiam nefandissimam et innotinabilem perpetrare. Clamat deus. Non furtum facies. Et diabolus dicit: Rapere: depredare: furare quam potes. Nulla sit tibi conscientia propter lucrum de periuriis: de mendaciis: de fraude: de simulationibus: de iniusticiis: de usuris: de extortionibus: de malis contractibus: et de excoicationibus. Clamat deus. Non dices falsum testimonium contra proximum tuum. Et diabolus ait: Loquere sine mensura in dedecus aliorum: detrahe vicinis: extraneis: sacerdotibus: religiosi: platis: dominis: virginibus: viduis: et coniugatis. Clamat deus. Non concupisces uxorem proximi tui. Et diabolus dicit: Odis mulieres quas vides concupisces: et voluptuosa mente de sidera. Clamat deus. Non concupisces rem proximi tui. Et diabolus dicit: Appone cor tuum ad aliorum bona: desideramorem propinquo tuorum: ut eorum bona ad manus tuas perveniant. Et tunc sine comparatione magis auditur vox diaboli quam dei. O extrema demerita. O stulticia perniciosissima servire diabolo propter incensum: et relinquere deum liberalem et munificentissimum: qui servis et amicis suis pollicetur gaudia paradisi ad que nos perducit Christus dei filius qui vivit et regnat per infinita secula. Amen.

Feria quarta post dominicam in septuagesima de infinita misericordia dei que ipse permississimus dulcissime vocat animam ad penitentiam: omnes etiam pessimos peccatores: promittens eis liberam indulgentiam et remissionem. Ser. iiii.

Or dilecti mei

pulsantis. Aperi mihi soror mea sponsa. Aie peccatrix ad penitentiam redire disposita verba sunt

ista originaliter. Cant. v. Pississimus omnium pater deus offert peccatoribus ut occasio nem habeant ad eum revertendi uberrimum fontem: et indeficientem et inabarrabilem misericordie sue. Neque unquam tam grandis peccator inuentus est qui ad eum confugere volens non fuerit benigne misericordissimeque susceptus. Nec est illa misericordia que fiduciam praestat: re debet cunctis peccatoribus ne unquam desperet. Nec est illa decora et formosa regina que semper astat a dextris dei in vestitu deaurato circumdata varietate. Nec est que blanda voce humili sermone delinquentes admonet: ut ad fontem aque vive dei propitium atque benignum currant sitientes. Et quam multorum corda molliri nolunt: et duriora saxi indices obstinantur in malo: statui in hoc sermone verba facere de iocundissima voce misericordie dei qua ipse dilectus animarum sponsum illas in peccatis errantes liberalissime aduocat: ut de erratis compuncte veniam et indulgentiam suscipiant. Quod bene sensit anima peccatrix disposita iam praeterita mala corrigere: et decetero a futuris cauere di. in verbis notatis in themate. Or dilecti mei qui creauit me: qui me fecit: qui me redemit: qui mihi pollicetur gaudia paradisi pulsantis per intrinsecas inspiraciones: per extrinsecas monitiones: per spirituales illuminationes: per sacramentorum dispositionem. Aperi mihi. scilicet cor tuum o soror mea o anima mea ad meam imaginem et similitudinem factam. O sponsa mea quam desponsavi mihi in fide cum sacrum suscepisti baptismum: et ego tibi meam gratiam sum largitus. Aperi inquam mihi ut audias me exhortante te quatenus penitentiam agas: et peccatorum tuorum veniam indulgentiamque a misericordia mea abun-

Seria.III.in septuagesima.

de suscipias. In quibus verbis de voce
misericordie dei aiam vocantis tria my
steria pponimus cōtemplāda,

Primum de reuelationis.

Secūm ampliatiōis.

Tertium accelerationis.

¶ De pconijs et laudibus misericordie
dei q pctōibus demōstrant in scriptu
ris figuris et exēplis. Caplm. f.

Mūm mysteriū cōtēplādū
de reuelationis in quo exq
rere licet qualiter dei miseri
cordia qua pctōres allicit re
uelata et preconifata est. Et
ad hoc dico: q misericordia ipsa maxi
me manifestat in tribus.

Primo in scripturis.

Secūdo in enigmatibus et figuris.

Tertio in exemplis.

¶ Primo manifestat et reuelat pconius
misericordie dei in scripturis q vident
esse lre quasi qdā familiares et domesti
ce ex cācellaria celi ad miseros pctōres
ex parte viuētis dei misse ac destinate.
Jō reuerēter atq iocūde illarū lectio a
cūctis est audiēda. Dicāt igit pphete et
scti qd ferūt de misericordia dei. Moy
ses ad deū loquēs Exo. xxxiij. inq. sic.
Dñator dñe deus misericors et clemens
patiens et multe miserationis. Et Deut.
iij. Reuerteris ad dñm deū tuū et audi
es vocē eius: q deus misericors dñs de
us tuus. Et Sap. Eccl. ij. Pius et miseri
cors est deus et remittit in die tribula
tionis pctā. et c. xvij. Qmagna miseri
cordia dñi et ppitiatio illius cōuertens
tib? ad se. et c. xvij. Quis adiciet enar
rare misericordiā eius. et l. c. c. Letet aīa
vr̄a in misericordia ei. et Sap. xi. Abi
sereris oīm qm oīa potes. et c. xv. Tu aut
dñe suavis et perus es. patiens et in mise
ricordia disponēs oīa. Et p Esa. lv. dñs
ait: Derelinquat impius viam suā: et vir
iniquus cogitationes suas. et re. ad. d. et
mi. e. et ad. d. n. q. m. est ad ignoscēdū. et
lvij. Inuocabis et dñs exaudiet: clama
bis et dicet: Ecce adsum: quia misericors
suz dñs deus tuus. et liij. In miseri

dia sempiterna misericors suz tui dicit
redēptor tu? dñs. Et Jobel. ij. Cōverti
mini ad dñm deū vestrū: q benignus et
misericors est patiens et multe miserationis.
die et p̄stabilis sup malicia ppli. Et Jo
nas. iij. Scio inq. q tu deus clemēs et
misericors es patiens et multe miserationis.
Et dauid ps. xcij. Laudate nomen
eius qm suavis est dñs in eternū miseri
cordia eius. Et ps. lvi. Magnificata
est vsq. ad celos misericordia tua. Et
ps. lxxxv. Tu dñe suavis et mitis et mul
te misericordie oībus inuocātibus te. et
ps. l. Misere mei deus fm magnā mi
sericordiā tuā. et ps. cxxix. ides habet. Et
Petrus. f. epla. f. c. Bñdictus deus et pa
ter dñi nri iesu xpi q fm magnā miseri
cordiā suā regenerauit nos in spem vis
uā. et Pau. Ephe. ij. c. Deus diues est in
misericordia. et ij. Cor. i. Bñdictus de
us et pater dñi nostri iesu xpi p miseri
cordiarū et deus totius cōsolationis q
cōsolat nos in oī tribulatione nra. et c.
tharista spūscī virgo glōsissima. Tu.
ij. Et misericordia eius a pgenie in p
genies timētibus eum. et Tu. vi. Estote
misericordes sicut et p̄vester celestis mi
sericors est. et Viero. de peni. di. f. c. Q
diuinitatis natura. ait: Diuinitatis na
tura clemēs et pia: magisq. ad indulgē
tiā q. ad vindictā pna: q. nō vult mor
tē pctōis: sed vt magis conuertat et vi
uat. Et idē Viero. in. c. vide. de peni. di.
f. Vide benignū dñm misericordiā cū se
ueritate miscentem. et Amb. li. de peni.
Deus misericordiā suā oībus pmittit: et
relaxādi licentiā sacerdotibus suis sine
ylla exceptione concessit. et. xxvj. q. vi. c.
his qui. Misericordie dei nec mēsuras
possumus ponere: nec tpa diffinire. Et
qbus oībus apprehēdimus deū nostrū
benignū esse: misericordē et piū. Secūdo
manifestat et reuelat pconū misericor
die dei i enigmatibus et figuris: loques
bas sepe dñs iesus in parabolis fm mo
rem palestinosum: vt dicit Nico. de ly
ra. Quoniam sic clarius potuit veritas
elucescere maxime idiotis et rudib? p

ut testatur Dionysius in ecclesiastica hierarchia et ideo ad suam et patris eius misericordiam notificandam usus est triplici enigmate: seu metaphora in parabola per eum dicta. *¶* Prima fuit de egroto patiente: de qua *Matth. ix.* ubi audiens murmuratio nes phariseorum qui ei detrahebant: quum publicanis et peccatoribus manducaret ait: Non est opus valentibus medicus: sed male habentibus. Eures autem discite quid est misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos: sed peccatores. *¶* Secunda parabola est de pastore perditam ovem requirente: de quo *Luc. xv.* scribitur: quod dimissis nonagintanovis alijs omnibus in deserto sollicitus pastor oberrantem unam ovem. id est deus peccatricem animam perquisivit diligenter: inveniendamque custodiuit intactam: imposuitque super humeros suos gaudens remittendo. scilicet sibi penitenti potentia sua omnia peccata atque delicta. *¶* Tertia parabola est de filio prodigo ad patrem postquam omnia dissipaverat revertente. per quem ut Hieronymus inquit ad Damasum papam de filio prodigo: peccator homo et penitens intelligitur: quem cum vidisset alioquin pater misericordia motus occurrit illi: cadensque supra collum illius osculatus est eum: nihil illi impropertavit: non tristem vultum aut turbulentam faciem ostendit: non asperis verbis contristavit: sed quod letanter in domum eum introduxit: affertur fecit vestimenta et anulum convivium solenne preparavit: choreasque carum et sonorum melodias in domo esse iussit: quod recuperaverat filium mortuum et perditum: per quem intelligimus peccatorem compunctum cui deus se gratiosissimam exhibet. *¶* Tertio manifestatur et revelatur precantibus misericordie dei in exemplis. Quotquot enim inveniuntur sunt peccatores qui ab illo veniam postularunt omnes fuerunt exauditi: sicut patet in veteri et novo testamento. David equidem per penitentiam adulteri simul et homicidii a misericordie deo veniam in

petrauit. De cuius penitentia Hieronymus ad Gabinianum diaconum lapsus ita scribit: Totam penitentiam ostendit psalmus. Quando ingressus est david ad uxorem Urie et a Nathan propheta correptus respondit dicens. Peccavi statimque meruit audire et dominus abstulit peccatum tuum a te. Adulterio enim inerat homicidium: et inde conversus ad lachrymas. Adhibere mei (ait) deus secundum magnam misericordiam tuam. Magnam enim peccatum magna indigebat misericordia. unde subiungit et dicit. Multum laua me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco et delictum meum contra me est semper: tibi soli peccavi. Rex enim alium non timebat et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Conclusit deus omnia sub peccato: ut omnibus miseris: tantumque profecerit ut dudum peccatores et penitens transferretur in magistrum: ut dicat: Docebo iniquos vias tuas. hec ille. Et idem ad oceanum de david loquens inquit: David sancti et mansuetissimi viri homicidii pariter et adulterii septem dierum emendavit fames. Jacebat in terra volutabatur in cinere: et oblitus regie maiestatis lumen querebat in tenebris illiusque tantum respiciens quem offenderat lachrymabili voce dicebat: Tibi soli peccavi et malum coram te feci: et redde mihi leticiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. Atque ita factum est ut qui me docuerat virtutibus suis quomodo stans non caderet doceret per penitentiam quomodo cadens resurgeret. hec ille. Que omnia notant. *¶* *Reg. xij.* Est et de ninivitis exemplum: de quibus habet li. Jone per totum et de penitentia. *¶* *in c.* Sicut achab. *¶* Ninivite. ubi dicit: Ninivite quos dominus in evangelio commendat: penitentiam egerunt in predicatione Jone: et ex misericordia domini indulgentiam consecuti subversionis interitum subterfugere mauerunt. hec ibi. Et ut breviter perstringam exempla adduco illud dictum Bernardi super cantica sermone. *xx.* ad Iesum de sua misericordia loquentis ubi ait: Omnino per

Seriā. IIII. in septuagesima.

pter mansuetudinem que de te predictatur: curremus post te dñe iesu audire qd pauperē nō spernas: pctōrē non horreas: nō horuisti pfitentē latronē: non lachrymantē peccatricē: non chanaanē supplicante: nō deprehensam in adulterio: nō sedentē in theloneo: nō supplicatē publicanū: non negārem discipulū: nō persecutorē discipulorū: nō ipos crucifigeros tuos: hec ille. Expergiscimini igit o peccatrices anime. Audiuitis o peccatores vocem dei qui misericordiā suā infinitā vobis declarauit. Nolite obdurare corda vestra: et deponite peccata atq; delicta. Accedite ad eum et veniā obtinetis: qz ipe est deus misericordiāz qui p Ezechielem prophetam. c. xviij. inquit: Si aut impius egerit penitentiam ab oībus peccatis suis que operatus est: et custodierit oīa precepta mea: et fecerit iudiciū iusticiā vitauit et nō morietur. Omniū iniquitatū ei⁹ quas operatus est non recordabor. In iusticia sua quā operatus est viuet. Nunquid volūtatis mee est mors impij: quasi dicat nō. et infra. Nolo mortem morientis: scilicet peccatoris: sed vt conuertatur et viuat. Reuertimini et viuetis.

De amplitudine et magnificētia mīe que remittit omnia peccata grauiā replicata et antiquata peccatoribus penitentibus. Capitulum. ij.

Secundum mysteriū contēplādū circa mīam dei peccatores vocantis ad penitentiā dī ampliatio: in quo patefaciēdū esse duxi quō ampla lata pfunda ac copiosa sit ipsa misericordiā dei benedicti: que licz in se sit infinita: quia sic nihil aliud qd ipse de⁹ est fm illud Aug. de fide ad Petrus. Quicquid est in deo est ipe deus tamen etiam in suo effectū considera: ta tam grādis inuenitur qd omnia nostra superat peccata atq; vincit. Tria enim sunt in peccatis horrenda: timēda valde: q̄ tñ a mīa dei superantur.

Primum grauitatis conditio:
Secundum frequens iteratio.
Tertium diuturna detentio.

Primum qd in peccatis consideratur horrendū dī: grauitatis p̄ditio: qñ scilicet pctm ex sua p̄ditione et ex suo gñe graue est et nefandum. Verūtamē tāta est mīa dei qd nullū est pctm adeo execrā: dū de quo si quis pñiam egerit indulgentiam recipiat. Quinimmo clementissimus deus mīa tua illud penitenti plene remittit. Hinc Chryso. de penit. dist. ij. in. c. Talis ait: Talis mihi cres de talis est erga homines dei pietas qd nunq̄ spernit pñiam si ei sincere et simpliciter offeratur: etiā si ad summū qd perueniat malorū et inde tamē reuerti velit: suscipit enī deus illum libenter et amplectitur. Et hoc est qd dicitur de penit. di. iij. c. in actione. Eoz cōtritiū et hūiliatū de⁹ nō despicias. ps. l. Sed circa hoc dubitat de pctō in spiritum sanctū vtrū deus misericors remittat illud penitentibus. Et videt qd non: qz pctm in sp̄m sanctū est irremissibile. Alii Aug. in lib. de fide ad Petrū ait: 'bi qd peccat in sp̄m sanctū: neq; hic neq; in futuro remissionē peccatorū accipiūt. Et idem in lib. de sermone dñi in monte. Peccare in sp̄m sanctū est p maliciā et inuidiā fraternā impugnare charitatem post acceptā sp̄s sancti gratiam: quod pctm neq; hic neq; in futuro remitti dicimus. Hoc ipm magister sententiarū confirmat. xliij. dist. ij. li. ergo videtur qd dei mīa nō supat oē pctm. Respondet ad hoc Alex. de ales l. ij. q. cxiij. mē. vj. et in. iij. sum. q. f. mem. ij. art. ij. vbi tractat de irremissibilitate peccati. Adde qd peccatū dī: tripl̄ irremissibile. s. negatiue: p̄uatiue: et dñe. Negatiue dī: irremissibile quod nullo modo pōt remitti: sicut pctm luciferi aliorūq; dānatorū. Priuatiue dī: irremissibile peccatū quod nō habet aliud dignū vt remittat: et sic oē pctm est irremissibile: qz nullū pctm mortale h̄z per aliqd qd sit remissione dignū.

Contrarie sō dī irremissibile: q̄ h̄z cō
trariā dispositionē ad grām sine q̄ pec
catū nullo modo pōt remitti: sic est ir
remissibile pctm̄ in sp̄m̄ sc̄tū: q̄ dīre
cte est cōtra effectū sp̄s̄ sancti q̄ quidē
dicat grātia penitētiā. ¶ Sunt autē
huius pcti sex species: pr̄ p̄ Aug. in
Ench. et de fide ad petrū: et de sermone
dñi in monte: et de baptismo paruulorū
sc̄lz desperatio p̄sumptio euidētia fra
terne gr̄e obstinatio: finalis impenitē
tia: et ipugnatio veritatis agnate quaz
specierū numerus. ¶ In Bon. in dist. xliij.
ij. li. ar. ij. q. i. sic assignant. Qd̄ pctm̄ ī
sp̄m̄ sanctū est cōtra penitētiā grām:
tunc em̄ aut est p̄tra ip̄am rōne sui aut
rōne antecedētū: aut rōne subsequen
tū. Si rōne antecedētū cū ad p̄niam
antecedant tanq̄ due mole spes et t̄
mor: p̄tra timorē est p̄sumptio: h̄ sp̄em
est desperatio. Si rōne p̄sequētū cum
ad p̄niam cōsequatur emēdatio q̄ cōfi
sit in duobus: videlz in vera p̄fessione
et bona satisfactione: sic sumuntur due
sp̄es: quaz vna est impugnatio veritatis
agnate: altera derelictio boni. Si ra
tione sui sic est obstinatio que cōprehē
dit etiā finalē impenitētiā. Dicit ergo
peccatum in sp̄m̄ sc̄tū irremissibile ma
gis q̄ alia peccatorū genera: q̄ in ma
gistrum vir aut raro aut difficulter re
mittit p̄ eo q̄ nō t̄m̄ repugnat gr̄e: sed
etiā dispositioni ad veniā et grām susci
piendam. Remissibile sō est in Bon.
vbi. s. ar. ij. q. ij. tū rōne diuine potētie
remittentis: tū q̄ hō potest de illo pe
nitere excepto finalis impenitētie: que
etiā dupl̄ sumitur. Uno mō p̄p̄posi
to nō penitēdi. Alio mō p̄ p̄tinua p̄ma
nētia in malo. Impenitētia primo mo
do sumpta est pctm̄ irremissibile cōtra
rie nō negatiue: eo q̄ claudit viam ad
grām et impedit ingressum sp̄s̄ sc̄tū: t̄m̄
possibile est vt de illa hō peniteat et re
missibilis fiat. Impenitētia sc̄do mō
dicta nullo modo pōt remitti. Nec autē
nemini est attribuēdavisq̄ ad illud in
stās in quo dici de aliquo posset q̄ si

naliter sit impenitens. ¶ Vnc Leo papa
de peni. di. vij. c. Nemo ait: Nemo des
perandus est dñ in hoc corpore p̄stitu
tus est. Idē dī. xxxij. q. ij. c. et ancillam
xxij. q. ij. c. Corripiantur. Patet ergo
qd̄ pctm̄ p̄ penitētiā liquefieri ad con
spectū m̄ie dei: q̄ nihil tātū abomiabif
quātū ipenitētiā et desperationē. Vnc
Diero. ad rusticū monachū ait: Nihil
sic offendit deus sicut cor impenitens.
Solū desperationis crimē est qd̄ veniā
conseq̄ nō pōt. Scdm̄ qd̄ in pctis p̄si
derat horredū: periculosum est pctōz
frequens iteratio: q̄n. i. frequētius ite
ratur: tū tāta est m̄ia dei q̄ si q̄s incipe
ret peccare a prima hora diei: et pacto
pctō statim penitētiā ageret: et penitē
tia facta subito laberet: et post lapsum
iter surgeret et post resurrectionē iterū
caderet et post casum denuo cōtritionē
haberet: semp̄ deū inobiler p̄pitiū
inueniret ad remittēdū. Vnc Aug. de
peni. dist. iij. in. c. adhuc p̄fidi instāt. in
fine ait: Qm̄ quotidiana ē offensio op̄z
q̄ quotidiana sit remissio. Cur docuif
set dñs orātes dicere dimitte nobis de
bita nostra: nisi ip̄e p̄ nobis misericors
pseueraret qui nos ab hac peritōe nō
vult deficere. Et Leo papa de peni. di.
i. Multiplex m̄ia dei. inq̄r. Multiplex
m̄ia dei ita lapsibus humanis subue
nit vt nō solum per baptismi gratiam
sed etiā per p̄nie medicinā spes vite re
perietur eterne vt q̄ regenerationis do
na violassent p̄prio se iudicio p̄denan
tes ad remissionē criminū peruenirēt.
Et Lactan. in lib. di. insti. ad glo. sic lo
quitur: Nemo pōt esse tā circūspectus
tā prudēs qui nō aliq̄n labatur. Idcir
co deus imbecillitatē nostrā sciēs ap̄
paruit homini portum salutis: vt huic
necessitati cui fragilitas n̄ra subiecta
est medicina penitentie subueniat. Et
Diero. ad rusticū monachū. de peni.
di. ij. Septies. ait: Septies in die ca
dit iustus et resurgit. Si cadit q̄no ius
tus: si iustus quomodo cadit? Sed ius
ti vocabulū nō amittit q̄ p̄ penitentiā

Seria. IIII. in septuagesima.

semper resurgit. Et non solum septies: sed etiam septuagies septies delinquenti si convertatur ad penitentiam peccata donantur. Hoc ipse petrus docuit. Matth. xviij. Sed nonnulli heretici temere assenserunt duo falsas merito reprobandas. Primum quod si homo cadat a penitentia quod nonne penitentia tuit. Contra quod dictum est. Al. de al. in. iij. volumine summe. q. lxxij. mē. s. ij. r. ij. adducit distinctionem de veritate penitentiae: dicens quod dupliciter potest sumi. Uno modo ut penitentia sit dicat quodammodo virtutis actum qui est deestari malum commissum et pro illo tempore nullum committere et proponere non committere de futuro in quo statu si quis de cederet salus esset. Et ab hac potest homo cadere et in penitentia labi. Alio modo ut dicatur penitentia vera qui perducit in finem ut finalis et continuata: et ab hac non est cadere. Sed adhuc heretici ad sui erroris robur autoritates et dicta sanctorum adducunt. Et primo illud Ambrosii in sermone quadragesimali. Penitentia est mala praeterita plangere: et plangenda iterum non committere: ergo qui iterum peccat veram penitentiam non fecit. Secundo ad idem allegat Gregorius sic dicit. Qui ita alia peccata deplorat ut iterum alia committat: adhuc penitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. Insup ad hoc propositum habent Iustinus in libro de summo bono sic loquens: Irrisorius est non penitens qui adhuc agit quod penitet: nec videtur deum poscere subditus: sed subannare superbus. Et his concordat Augustinus in libro soliloquiorum quando dicit: Inanis est penitentia quam sequens culpa inquinat: Quae auctoritates et alie similes habent in decretis de penitentia. De quibus per solutionem Gratiani ibidem. c. Incassum. Sed verba ait: Quia illa verba auctoritatum non ad diversam rationem: sed ad idem tempus referuntur: ut scilicet eo tempore quo quis deslet mala quae commisit et penitentiam facit non peccet scelera non committat. Quod autem in diversis temporibus possit quis facere penitentiam veram. et post illam iterum possit peccare: probatur ratione eo quod penitentia habet esse in libero arbitrio secundum statum vite: quod vertibile est: et potest a bono in malum: et

a malo in bonum sepius exire. Hoc etiam apparet evidenti exemplo. Nam in iuvine propter veram penitentiam gram consecuti sunt: sed post ad vomitum redeuntes deum procarunt ad iracundiam: et eorum civitas: ut Herodorus scribit a rege medorum subversa est: apostoli hebreos regnante Josia. Est et de hoc exemplum conveniens peccatis David: qui penitentiam quam fecit de peccato mortis Arie deum sibi placabilem fecit: et tamen post peccavit iterum in numerando populum: put habet. ij. Reg. vi. Quare fileat heretici et profundant. Secundum falsum quod ipsi predicant est quod deus non nisi semel peccata dimittit. Quibus etsi obstitit autoritates allegatae in principio huius scilicet particulae: tamen ipsi curiose suum errorem confirmare conantur. Dicuntque quod si baptismus non iteratur: ergo nec penitentia. Ad quod dominus Bonifacius in. iij. dist. xiiij. parte. ij. ar. s. q. ij. sic respondet dicens: quod penitentia potest iterari: baptismus autem non. Primum quod in baptismo: imprimatur character qui est indelebilis: in penitentia non. Secundo quod baptismus est contra morbum non iterabilis: qualis est morbus peccati originalis: sed penitentia contra morbum iterabilem qualis est morbus peccati actualis et medicina de aptari morbo. Et ideo baptismus non iteratur: penitentia vero iteratur secundum voluntatem nostram convertit et reuertit. Concludimus ergo quod de benedicti misericorditer subvenit nostre fragilitati. Quisnam non nisi impie de illo conqueritur. O peccator negligens: o peccator obduratissime durus: pe vincula colligatidis: agnosce blandientem tibi dominum: qui non tamen semel sed multies nullum et toties quoties postulaueris indulgentiam tibi confert indefesse. Tertium quod in peccatis considerat horrendum dei diuturna detentio quam peccata diu retenta sunt: ita ut de illis penitentiam quis differat usque ad decrepita senectutem extremamque tempus vite: et licet periculosum sit sic differere: posito tamen quod aliquis excederet annos mathusalem quos expendit in iniuria dei: propositus in animo nunquam bene faceret: cum anima tamen a corpore egreditur ne in genescit et dolet: tanta est dei misericordia quod ei

liberalissime parcat. Sic hiero. ad pauli de dormitioe Blesilla. Secura esto o mi Blesilla. Confidim? pbantes vera esse q̄ dicimus nunq̄ est sera cōuersio. Uox hec p̄mū in latrone dedicata est. Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradiso. Et idē ad Damasum papam: et ponit de pe. dist. f. c. Importuna. Xps de cruce in paradisu etia latrone tulit et ne q̄s aliqn̄ serā p̄uersione putaret: fecit homicidij penā martyriū. Et Julius papa. xvj. q. vj. c. Si psbyter. Vera em̄ confessio in ultimo tpe potest esse: q̄ dñs nō solus tēpous sed etiam cordis inspector est: sicut latro vniūmo menti penitentia meruit esse in paradiso in hora vltimē cōfessionis. Et Celestinus papa in. c. Agnouimus: eadem causa. 7. q. ar. Perdidit latro in cruce premiū ad xpi dexterā pendēs si illū hore vnius penitētia nō inuisset. Cum esset in pena penituit: et p̄ vnius confessione sermonis habitaculum paradisi eo p̄mittente p̄meruit. Vera ergo ad deū cōuersio in vltimis postroium mente potius est estimanda q̄ tēpore: propheta hoc taliter asserente. Eū conuersus ingenueris: tūc saluus eris. Et ad idē facit illud dictū Lypriani in epistola. ij. ad Demetrianū. In isto mūdo manēti penitētia nulla sera est. Patet ad indulgentiam dei aditus: et quere tibus atq̄ intelligentibus veritatē facilis est accessus. O aplissima mīa dei: o largissima charitas summi creatoris que tanta est vt si daretur homo viator: secum ferens peccata omnia q̄ diaboli commiserunt et omnes homines qui in iudicio dānabūtur: immo quot sunt in celo stelle et in mari aque guttes: in nemore frondes: et in pratis lilia vt de illis penitentiam faceret ac huius mili mēte deū exoraret pro venia: semp̄ audiretur benigne.

¶ Q̄ deus remittit penitentibus propter mīam suā pctā sine dilatione: et de iustificatione impij ac eius conditionibus.

Capitulum. iij.

¶ Ertū mysteriū cōtēplandū circa mīam dei dī accelera- tionis. Nō em̄ differt deus remittere pctā penitētibz non tps aliquod interponi- tur. Vides quasi strire saltē peccatorū quibus q̄p̄mū fuerit p̄riti vel cōpū- cti: statim eis parcat: illosq̄ iustificat: de ipsa x̄o peccatoris et impij iustifi- catione solet a doctoribz dubitari maxime circa tria.

Primo circa temporis circūstātiā: Secūdo circa operis excellentiam.

Tertio circa miraculi reducentiam.

¶ Primo solet dubitari circa tps circūstātiā vtrū scilz impius iustificet in instāti: et ad hoc intelligēdū notāda sunt tria. Prīmū notādū h̄m Tho. s. ij. q. cxiij. ar. vij. q̄ iustificatio est quidā mor? quo aīa mouet a deo a statu culpe in statū iusticie. Iusticia aut̄ dī tripliciter. Vno mō put̄ ip̄ortat rectitudinē ordinatē actū hoīs in cōparatio- ne ad aliū singulārē hoīem: et sic est iusticia particularis et virt? p̄icularis et virt? cardinalis. Secūdo mō dī put̄ im- portat rectitudinē ordinatē actū hoīs in cōparatione ad bonū cōe multitudi- nis: et sic dī iusticia legalis. Tertio mō dī iusticia h̄m q̄ ip̄ortat rectitudinē or- dinatē actū hoīs in cōparatiōe ad bonū ppriū cū hō subijcitur deo et vires inferiores aīe subdunt rōni. Et hāc iusticia p̄bs. v. Et h̄. appellat metaphori- caz. Ab hac igit̄ iusticia tertio mō sum- pta sumit iustificatio passiue acceptaz: scilz p̄ fieri iustū nō pro facere iustum. Et hoc etiā nō p̄ modū simplicis grā- tionis: q̄ sic posset cōpetere ei qui non esset in pctō dā iusticiā acciperet a deo sicut adā in principio accepit iusticiā originālē cū adhuc nō haberet pctm̄. S̄z sumit put̄ h̄mōi iustificatio in hoī- mine includit rōnē mor? de p̄rio in cō- trariū: scilz de iniusticia ad iusticiā. Secūm notandū q̄ ad iustificationem impij cōcurrunt quattuor per ordinē. Prīmū est gratie infusio. Secūdū me-

Seria. IIII. in septuagesima. Sermo IIII

tua liberi arbitrii per fidē formatam in deū. Tertiu motus liberi arbitrii in de-
testationē peccati. Quartū est remissio
culpe. Tertiu notādus ēm Rich. in. iij.
dist. xviij. ar. iij. q. vi. q iustificatio im-
pii quātum ad ea que sunt de eius essen-
tia: scilz quātum ad remissionē peccato-
rum et gratie infusionē fit in instāti: qz
ēm gl. Act. ij. c. sup illo vbo. Factū est re-
pēte de celo son⁹ tanq̄ adueniētis spūs
vehementis. Act. ij. Nescit tarda moli-
mina spūs sancti grā. Scdo cōtingit du-
bitare de iustificatione impii circa ope-
ris excellentias. Utrū sit maximū opus
dei: et videtur q sic. Nā in ps. cxliij. dī:
Miserationes eius sup oia opera ei⁹.
Et ecclia cātat. De⁹ qui oipotentiā tuā
parēdo marie et miserādo manifestas.
Et Aug. exponēs illud Job. xiiij. Ma-
iora horū faciet. ait: Maius est vt ex im-
pio iustus fiat qz creare celū et terram.
Sed in cōtrariū arguere possum⁹. Pri-
mo qz p iustificationē impii cōsequitur
aliquis gratiā vie: sed p glorificationē
cōsequitur aliq̄s gratiā patrie que ma-
ior est: ergo glorificatio angelorū vel ho-
minū est maius opus qz impii iustifica-
tio. Scdo arguimus qm iustificatio im-
pii ordinat ad bonū particulare vnius
hoīs: sed bonū vniuersale: scilz vniuersū
est maius qz bonū vnius hoīs. vt pz in
s. Eth. ergo maius opus est creatio ce-
li et terre q iustificatio impii. Respon-
det sanct⁹ Tho. s. ij. vbi. s. ar. ix. q opus
aliquod pōt dici magnum dupliciter.
Vno modo ex parte modi agendi: et sic
maximū est opus creationis in quo ex
nihilō fit aliquid. Alio modo potest di-
ci magnū aliqd ppter eius magnitudi-
nem qd fit: et ēm hoc maius opus est iu-
stificatio impii que terminatur ad bo-
num eternū diuine participationis q
creatio celi et terre que terminat ad bo-
num nature mutabilis. Unde August.
cū dixisset q maius est vt ex impio fiat
iustus et. subiūxit. Celum enim et terra
trāsibit: predestinatorū aut salus et iusti-
ficatio pmanebit. Ad primū aut argu-

mentū qd infert q glorificatio angelos
rū et hominū est maius opus q impii
iustificatio: dicēdum q aliquid dicitur
magnū dupliciter. Vno modo ēm quā-
titatē absolutā: et hoc modo donum glo-
rie est maius q donū gratie iustifican-
tis impii. Et ēm hoc glorificatio iustos
rum est maius opus q iustificatio im-
pii. Alio modo dī aliquid magnū quāti-
tate pportionis: sicut dī mons parvus
et milium magnum. Et hoc modo donū
gratie iustificantis impium est maius
q donum glorie beatificantis iustū: qz
plus excedit donū gratie dignitatē im-
pii qui erat dignus pena q donum glo-
rie dignitatem iusti: qz ex hoc ipso q est
iustificatus est dign⁹ gloria. Et ideo Au-
gusti. vbi. s. dicit: Iudicet qui potest vi-
rum maius sit iustos angelos creare q
impios iustificare. Lerte si equalis est
vtrūqz potētie: hoc maioris ē misericor-
die. Ad scdm dicendūq bonū vniuersū
si est maius q bonū particulare vni⁹
si accipiat vtrūqz in eodem genere:
sed bonū gratie vnius est maius q bo-
num nature totius et vniuersi. Tertio
cōtingit dubitare de iustificatione pec-
catoris vtrū sit miraculosa. Et dicit Ri-
char. et Tho. vbi. s. arti. x. q iustificatio
impii et si fiat per potētiā supnatura-
lis agētis: tñ miraculosa nō est loquen-
do pprie de miraculo: eo q naturaliter
aīa est grē capax. Eo em ipo q facta est
ad imagines dei: capax est dei p gratiā.
vt Aug. dicit. xiiij. de trini. Si dō deus
qñqz tā vehementer aīam moueret vt
statim quādā pfectionē iusticie asseque-
retur: sicut fuit in puerione pauli: adbi-
bita etiā exterius admirabili visione et
pstratione aliq̄s circūstantijs miracu-
lois: tunc talis iustificatio miraculosa
diceret. Iō cōuersio Pauli tanq̄ mira-
culosa in ecclia cōmemorat celebiter.
Quare dō deus nō concurrat semp ad
iustificādos impios cū similibus signis:
nō interest nostra diiudicare. Nobis sa-
tis esse debet q: post facinora et delicta
postq inueterata mala quicūqz voluerit

Seria.V.in septuagesima. Sermo V

rimus gratia ei? et charitate nobis cōci-
liare: semp ad vota illū inueniemus pa-
ratū nō differre aīam peccatricē si eam
cōpunctā viderit iustas facere. Redite
ergo puaricatores ad cor: et cognoscite
miseriā animarū vestrarū. Videte peri-
cula inferni que vobis imminēt: cogita-
te clementiā: māsuerudinē: pietatem: et
mīam oīpotētis dei: et eruētes veterem
hōiem reuertimini ad illū et agite peni-
tētiā: vt sic obrineatis gratiā in presen-
ti et in futuro eternā gloriā. Amen.
¶ Feria. v. post dñicaz in septuagesima
de complacētia quā habet deus qñ pecca-
tores reuertunt ad pñiam. Sermo. v.

Vox dilecti pul

antis: Aperi mihi soror
mea spōsa. Iterū vbi. s.
Excogitat creator noster
deus semp hoīes saluos

facere: non solū iustos: sed etiā peccato-
res si eorū malicia non obstat. Quos
et si vocet cū mīa vt dictū est in precedē-
ti sermone: excitat adhuc vt ad peniten-
tiam reuertamur cū voce complacētie.
Ostēdit em̄ signis manifestissimis sum-
mā habere complacētiā de cōuersione
peccatorū: nā nō solū illis pctā remittit
sed adhuc copiosa beneficia illis clemē-
tissime tribuit. Quē obrem in presenti ser-
mone colligere volo qui sint effectus di-
uine complacētie que sequunt peniten-
tiam aīe audientis vocē dilecti sponsi.
Et notabo tres principales effectus.

Primus dicitur bonorū restitutio.

Secūdus angelorū letificatio.

Tertius peccatorū exaltatio.

¶ Deus restituit peccatorib⁹ penitē-
tibus ppter cōplacētiā quā hz de illoz
cōuersione oīa bona que fuerāt per pec-
catum mortificata. Capitulū. s.

¶ Primus effectus qui cōsequi-
tur ad cōuersionē peccatoris
in quo relucet complacētia
dei dicit bonorū restitutio:
Sū enim doctrinā theologo-
rum Rich. de media villa ar. viij. q. ij.

dñi Boni, et alioz di. iij. li. parte. ij.
ar. ij. q. ij. Deus restituit penitēti opera
per culpam mortificata que antea viua
fuerāt. Ad qd clari⁹ intelligēdū notan-
da sunt tria. Primo notādū qd oīa ope-
ra bona in charitate facta adueniente
mortali culpa mortificant et deperdunt
Sū illud Ezech. xv. ij. Si auerterit se iu-
stus a iusticia sua et fecerit iniquitatem
Sū oēs abominatiōes quas operari so-
let impi⁹ nunqd viuet: oēs iusticie eius
quas fecerat non recordabunt. Scdm
notādū qd cū dī in scripturis deū nō res-
cordari vt in prefata autoritate aut nes-
scire. vt Mat. xvj. Nescio vos. sic est in-
telligēdū qd nō recordat⁹ aut nesciat il-
los quos nō approbat vt remuneratio-
ne dignos. Nam vt inqt dñs Boni. in. s.
dist. xxxix. ar. s. q. ij. c. Duplex est sciētia
in deo. Una dī simplcis noticie: qd que
hz rōnem cognoscēdi a veritate que est
lux summa cui nihil pōt occultari: nec
etiā tenebre obscurātur ab ipsa. Ideo
de necessitate cognoscit oīa bona et ma-
la in quē nulla cadit ignorātia. Alia vo-
catur sciētia approbationis vt dicat⁹ sci-
re aliquid qñ illud approbat et nescire
cū reprobat. Si c etiā nō recordari dicit⁹
tur: nō qd obliuio cadat in eo: sed qd nō
recordatur malorū que qd fecit et de illis
penituit vt ea puniat: nec recordat⁹ bo-
norū que qd fecit et per peccatū ab il-
lis cecidit vt ea remuneret. Tertiu⁹ no-
tandū qd si qd ante peccatum ppter bo-
na per eum in charitate facta meruisset
esse de secundo aut de tertio vel de vlti-
mo ordine angelorum: et postea peccato
adueniente tale meritum perdidisset et
talis ad penitētiā rediret: reuiuiscāt
ei bona preterita que fuerūt mortifica-
ta eo qd in tali statu meriti est in q erat
anteq caderet: vt puta si erat in merito
perueniēdi ad secundū ordinē beatorū
ad penitētiā veniēs in tali merito se
reciperet: et sic de oībus gradibus beati-
tudinis. Quē expresse saluator noster in-
nuit in parabola de filio prodigo Luc.
xv. Quē cum vidisset pater seminudum